

NOVÁ SPOTREBITEĽSKÁ POLITIKA V SR NA EURÓPSKEJ ÚROVNI

ALEXIOVÁ, Emília. (SR)

ABSTRACT

European consumption policy is an important and significant problem in every time. The consumers will profit from internal market and euro in following years. They will see concrete results from integration consumers interest into all politics of European union. In enlarged EU with 470 mil. people will all consumers profit from high level of protection

KEY WORDS

Consumer, consumption policy, social needs, secure foodstaf, protection of consumer, European union

ÚVOD

Medzi národné politiky patrí aj školská, kultúrna, spotrebiteľská, zamestnanecká politika atď. – na rozdiel od tzv. spoločných politík (2. skupina, sem patrí napr. poľnohospodárska, environmentálna či dopravná politika) a jednotných politík (3. skupina, sem patrí obchodná politika, politika jednotného trhu, európska menová politika). Pri poslednom druhu politík národné vlády už nemajú nijakú kompetenciu (v prípade menovej politiky sa to vzťahuje na členské štáty eurozóny) a rozhoduje za ne EÚ, resp. jej orgány.

MATERIÁL A METÓDY

Cieľom príspevku je podať stručný výklad systému ochrany spotrebiteľa v SR, kde bola problematika spotrebiteľskej politiky rozpracovaná v dvoch zásadných na seba nadväzujúcich materiáloch:

- Systém ochrany spotrebiteľa v SR schválený uznesením vlády SR č. 455/1993
- Zásady spotrebiteľskej politiky SR schválené uznesením vlády SR č. 116/1995

Z hodnotenia účinnosti systému na ochranu spotrebiteľa v Slovenskej republike do roku 2003 vychádza predpoklad aktualizácie spotrebiteľskej politiky a formuluje prioritné ciele vo vzťahu k prístupovému procesu a aproximácii práva v tejto oblasti. Výsledkom čoho je stratégia spotrebiteľskej politiky na európskej úrovni budúcich päť rokov (2002-2006).

Z metodického hľadiska je príspevok spracovaný metódou syntézy dostupných prameňov a právnych predpisov a následne je využitá metóda analýzy a komparácie poznatkov a informácií získaných na základe štúdia a syntézy použitých materiálov.

VÝSLEDKY

Táto oblasť nebola pred rokom 1989 natoľko preferovaná a medializovaná ako v súčasnosti. Nový smer nadobudla až spoločenskými zmenami súvisiacimi s nástupom trhového mechanizmu a predovšetkým s prístupovým procesom do Európskej únie (EÚ). Novú tendenciu ochrany spotrebiteľa si vynútila čoraz viac sa prehlbujúca nerovnosť vzájomných práv a povinností vo vzťahu predávajúci a spotrebiteľ. Aby sa táto nerovnosť eliminovala, bolo potrebné zo strany štátu prijať rad opatrení zmierňujúcich túto nevyváženosť. MH SR sa v spotrebiteľskej politike venuje legislatívnym opatreniam v oblasti ochrany spotrebiteľa. K prioritným cieľom spotrebiteľskej politiky SR patria :

- dokončenie implementácie spotrebiteľských smerníc,
- inštitucionálne dobudovanie systému na ochranu spotrebiteľa,
- zlepšenie prístupu k právu, výchova a vzdelávanie spotrebiteľa,
- zapojenie podnikateľskej sféry do realizácie spotrebiteľskej politiky.

SR doposiaľ prijala väčšinu európskych noriem v oblasti ochrany spotrebiteľa. Týmito predpismi sú chránené najmä tieto uznávané zásady:

- ochrana zdravia a bezpečnosti spotrebiteľov,
- ochrana a podpora ekonomických záujmov spotrebiteľov,
- zlepšenie prístupu spotrebiteľov k informáciám o výrobkoch a službách,
- vytváranie podmienok pre rýchle a účinné riešenie spotrebiteľských sťažností a získavanie náhrad.

Dôležitou súčasťou spotrebiteľskej politiky je aj existencia účinných administratívno-právnych štruktúr dohliadajúcich na dodržiavanie povinností stanovených prijatými právnymi predpismi. V rámci rezortu MH SR pôsobí v oblasti dozoru ochrany spotrebiteľa Slovenská obchodná inšpekcia. V roku 2002 nadobudol účinnosť zákon č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa, ktorý nahradil dovtedy účinný zákon č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii

Legislatíva EÚ v oblasti ochrany spotrebiteľa netvorí jednotný, ucelený a uzavretý systém. Neustále sa podľa požiadaviek vyplývajúcich zo spoločenských potrieb prijímajú nové právne úpravy reagujúce na konkrétne problémy. Prijaté právne normy sa transpozíciou

stávajú súčasťou právneho poriadku SR. EÚ navrhla novú stratégiu politiky v oblasti ochrany spotrebiteľa na roky 2002 - 2006. Súčasťou tohto dokumentu sú aj otázky rozšírenia s cieľom pomôcť kandidátskym krajinám, teda aj Slovenskej republike, v ich príprave na vstup do EÚ.

K základným otázkam, k riešeniu ktorých smeruje navrhovaná stratégia, patria:

- dosiahnuť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa - pričom je potrebné zamerať sa nielen na ochranu bezpečnosti spotrebiteľov, ale aj na ekonomické a právne záujmy spotrebiteľov;
- aktívne a efektívne vymáhať dodržiavanie povinností ukladaných právnymi predpismi v oblasti ochrany spotrebiteľa - zabezpečiť realizáciu mechanizmu odškodnenia spotrebiteľov;
- zapojiť spotrebiteľské organizácie do spotrebiteľskej politiky EÚ.

Stratégia spotrebiteľskej politiky na roky 2002 – 2006

Stratégiu pre oblasť spotrebiteľskej politiky na európskej úrovni budúcich päť rokov (2002-2006). Určuje tri strednodobé ciele, implementované pomocou akcií, zahrnutých do krátkodobého programu. Týmito tromi cieľmi sú:

- Spoločná vysoká úroveň ochrany spotrebiteľa;

Znamená zladovanie nielen bezpečnosti tovaru a služieb, ale aj tých aspektov ekonomických záujmov spotrebiteľov, ktoré im poskytujú potrebnú dôveru na uskutočnenie transakcií na ktoromkoľvek mieste vnútorného trhu. Vysoká spoločná úroveň ochrany spotrebiteľa si vyžaduje aj zahrnutie integračného princípu, aby sa zaručilo, že ďalšie oblasti politiky EÚ, ako sú vnútorný trh, finančné služby, doprava, energetika, životné prostredie, hospodárska súťaž, poľnohospodárstvo, vonkajší obchod a iné, sa systematicky a špecificky zamerajú na záujmy spotrebiteľov.

- Efektívne uplatňovanie pravidiel na ochranu spotrebiteľa;

Účinná spolupráca pri presadzovaní pravidiel na ochranu spotrebiteľov je druhým cieľom tejto stratégie. Koordinácia na úrovni EU, ale presadzovanie týchto pravidiel ostáva prevažne v národnej, regionálnej alebo lokálnej kompetencii.

- Zapojenie organizácií spotrebiteľov do politiky EÚ.

V záujme efektívnosti politiky na ochranu spotrebiteľa musia aj spotrebiteľia mať možnosť vstupovať do tvorby politiky, ktorá sa ich dotýka. Siahajú to za bezprostredný rámec samotnej

spotrebiteľskej politiky a treba dosiahnuť plnú integráciu požiadaviek na ochranu spotrebiteľa do každej stránky politiky EÚ.

Účelom týchto troch cieľov je integrovanie záležitostí spotrebiteľov do celej politiky EÚ, v záujme maximálneho využitia výhod jednotného trhu.

Hlavnými akciami pre dosiahnutie prvého cieľa „Spoločnej vysokej úrovne ochrany spotrebiteľov“ budú iniciatívy na sledovanie problematiky komerčných praktík, uvedených v zelenej knihe o ochrane spotrebiteľa v EÚ¹ a bezpečnosti poskytovaných služieb. Prioritnými akciami vo sfére druhého cieľa „Efektívne uplatňovanie pravidiel na ochranu spotrebiteľa“ bude vypracovanie rámca administratívnej spolupráce medzi členskými štátmi a odškodňovania spotrebiteľov. A na dosiahnutie tretieho cieľa „Zapojenie organizácií spotrebiteľov do politiky EÚ“ hlavné akcie budú tvoriť revízie mechanizmu účasti organizácií spotrebiteľov pri tvorbe politiky EÚ a tvorba vzdelávacích projektov a projektov na vytváranie kapacít. Európska spotrebiteľská politika je ústrednou pre jeden zo strategických cieľov komisie, ktorým je prispieť k zlepšovaniu kvality života pre všetkých². Je tiež zásadným prvkom strategických cieľov komisie pre vytváranie novej ekonomickej dynamiky a modernizáciu európskej ekonomiky. Podobne ako špecifické pravidlá na ochranu spotrebiteľa sa ho týkajú aj iné dôležité oblasti politiky EÚ, ako sú politika vnútorného trhu, životného prostredia a udržateľného rozvoja, doprava, finančné služby, hospodárska súťaž, poľnohospodárstvo, vonkajší obchod a ďalšie. Spotrebiteľskú politiku samu osebe nemožno vypracovať izolovane, bez prihliadania na ostatné oblasti, ktoré sa spotrebiteľa týkajú. Systematické integrovanie problematiky spotrebiteľov do príslušných politických oblastí EÚ je nevyhnutné

Úspešnosť spotrebiteľskej politiky sa dá vyhodnotiť len na základe jej efektu na európskych spotrebiteľov. Preto je veľmi dôležité, aby sa zdôvodnenie stratégie urobilo jasne a v predstihu, aby sa vývoj stratégie pravidelne monitoroval, a aby sa úspešnosť jednotlivých akcií jednoznačne vyhodnotil. Bolo vypracovaných 18 možných indikátorov účinku a účinnosti na politickú stratégiu spotrebiteľov, ako súčasť *ex-ante* vyhodnocovania účinku stratégie. Najpraktickejšie z týchto ukazovateľov sa stanú základom ďalšieho monitorovania a vyhodnocovania.

ZÁVER

Tak ako špecifické pravidlá na ochranu spotrebiteľa, aj spotrebiteľia sú ovplyvňovaní aj inými politikami EÚ, akými sú napr. vnútorný trh, životné prostredie, udržateľný rozvoj, doprava, finančné služby, konkurencia, poľnohospodárstvo, zahraničný obchod a i. Cieľom tejto stratégie je zabezpečiť, aby boli ďalšie politiky EÚ systematicky a špecificky orientované na záujmy spotrebiteľov. Pri vyvíjaní novej stratégie treba brať do úvahy tieto faktory: praktické zavedenie eurobankoviek a euromincí, sociálne, ekonomické a technické zmeny, akými sú elektronický obchod, súčasný stav integrácie vnútorného trhu, perspektíva rozširovania a diskusia o európskej vláde.

ANOTÁCIA

Európska spotrebiteľská politika je dôležitým a významným problémom v každom čase. V nasledujúcich rokoch budú spotrebiteľia profitovať z vnútorného trhu a eura. Budú vidieť konkrétne výsledky z integrácie spotrebiteľských záujmov do všetkých politík EÚ. V rozšírenej Európskej únii so 470 mil. občanmi budú všetci spotrebiteľia profitovať z vysokej úrovne ochrany

KLÚČOVÉ SLOVÁ

Spotrebiteľ, spotrebiteľská politika, spoločenské potreby, bezpečnosť potravín, ochrana spotrebiteľa, Európska únia

LITERATÚRA

ZÁSADY SPOTREBITEĽSKEJ POLITIKY do roku 2003, Oznámenie komisie pre Európsky parlament, radu, hospodársky a sociálny výbor pre otázky regiónov

PREDKLADACIA SPRÁVA MHSR

Smernice EÚ, Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj

Smernica 2001/95/EC o všeobecnej bezpečnosti výrobkov

Smernica rady 92/59/EEC z 29. júna 1992

Smernica č.8/2004 MHSR o postupe, obsahu a forme zabezpečenia systému rýchlej výmeny informácií o výskyte nebezpečného nepotravinárskeho výrobku

KONTAKTNÁ ADRESA

Ing. Emília Alexiová, SPU Nitra, FEM, KE, Tr. A. Hlinku č. 2, 949 76 Nitra,
emilecka@pobox.sk